7/660

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

Sayı : 026.21/2003/SPGY/239371
Konu : Yazılı Soru Önergesi

11.06.2003
SÜRELİ - ÇOK İVEDİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 02.06.2003 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-1964 sayılı yazıları.

Samsun Milletvekili Sayın Mehmet Kurt'un 7/660 Esas No'lu yazılı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arzederim.

Abdullah GÜL
Dışişleri Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

EK: Soru önergesi yanıtı

7/660

SAMSUN MİLLETVEKİLİ SAYIN MEHMET KURT'UN YAZILI SORU ÖNERGESİ

SORULAR:

1. Rusya Federasyonu ile Türkiye Cumhuriyeti arasında aktedilen 16 Kasım 2001 tarihli Avrasya İşbirliği Eylem Planı'nın alternatif bir Avrasya Birliği olduğu doğru mudur?
2. Avrasya Birliği oluşturulması cihetinde, Orta Asya ülkeleri ile şu an itibariyle gelinen nokta nedir?
3. Avrasya İşbirliği Eylem Planı metni ile ilgili kamuoyunun bilgilendirilmemesinin sebebi nedir?
4. Uluslararası terörizmle, örgütlü suçlarla, ayrıca uyuşturucu ve psikotropik maddeler ile silahların yasadışı dolaşımıyla mücadele çerçevesinde İsrail ile aktedilen işbirliği anlaşmalarının;
    a. Ulusal çıkarlara aykırılık teşkil eden boyutları var mıdır?
    b. İşbirliği anlaşmalarına göre uluslararası terörizme karşı alınan güvenlik tedbirlerinde katedilen mesafe nedir?
    c. Terörist ilan edilen gruplar hangileridir?
    d. Uyuşturucu ile mücadele çerçevesinde katedilen mesafe hangi boyutlardadır?
    e. Uluslararası silah kaçakçılığında yapılan çerçeve anlaşmalarına göre tespit edilen suç örgütlerine karşı ne kadar mesafe alınmıştır?
5. Birinci Körfez Savaşından bu yana, kuzey Irak'tan ülkemize yönelik göç hareketlerinde silah kaçakçılığı yapan örgütlere rastlanılmış mıdır? Zaptedilen ve müsadere edilen silahlar hangi marka ve ülke menşelidir? Bu yöndeki istatistik rakamlar nedir?

YANITLAR:

1. 1990'larda soğuk savaşın sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılması gibi tarihi gelişmelerle birlikte, 500 yılı bir geçmişe dayanan Türkiye-Rusya ilişkilerinin her iki ülkenin de menfaatine olacak şekilde geliştirilmesi olanağı doğmuştur.

   Nitekim, Türk-Rus ilişkileri Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonraki dönemde başta ekonomik, ticari ve enerji olmak üzere birçok alanda önemli gelişmeler kaydetmiştir.

   Türkiye ve Rusya Federasyonu, siyasi, ekonomik, askeri ve stratejik yönlerden Avrasya coğrafyasının başlıca iki ülkesidir. Bölgedeki karşılıklı çıkarlar, Türkiye ve Rusya Federasyonu'nun birbirlerine ve bölge ülkelerine olumsuz yansımaları olabilecek bir rekabet yaklaşımı içinde hareket etmeleri yerine, ekonomik kaynaklarını da birlikte değerlendirebilecekleri bir işbirliği ve ortaklık tesis etmelerinin yararlı olacağı değerlendirmesini ortaya çıkarmıştır.

   Avrasya'da işbirliği konusunda ilk sistematik yaklaşım RF Dışişleri Bakanı Igor Ivanov'un 2001 Haziran ayında ülkemize gerçekleştirdiği resmi ziyareti sırasında Türkiye tarafından gündeme getirilmiştir. Tarafımızdan Avrasya platformunda çizilen işbirliği vizyonu Ivanov tarafından da paylaşılmış, bu çerçevede değerlendirme alışverişinde bulunulmuş, Türkiye ve Rusya'nın sözkonusu coğrafya üzerinde bölgenin istikrar ve refahına katkıda bulunacak şekilde işbirliği yapma ve ortak projeler gerçekleştirme imkanına sahip bulundukları görüşü paylaşılmış, bu potansiyelin değerlendirilmesinin ikili ilişkiler üzerinde de olumlu etkiler doğuracağı hususunda görüş birliğine varılmıştır.

Ayrıca, iki ülke arasında Avrasya'da yapılabilecek işbirliğinin parametrelerini belirlemek üzere Dışişleri Bakanlıkları arasında bir Ortak Çalışma Grubu (OÇG) kurulması ve bir Eylem Planı hazırlanması kararlaştırılmıştır. Bilahare, Moskova ve Ankara'da yapılan toplantılarla hazırlanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu Arasında Avrasya'da İşbirliği Eylem Planı İkili İşbirliğinden Çok Boyutlu Ortaklığa" başlıklı belge 16 Kasım 2001 günü New York'ta Dışişleri Bakanları tarafından imzalanmıştır.

Eylem Planında, ilişkilerimizin belirleyici unsurları olan temel ilkeler geleceğe yönelik bir perspektif içinde vurgulanmakta, bölgesel düzeyde işbirliğinin geliştirilmesinin Türk-Rus ilişkilerinin önümüzdeki döneminin ağırlıklı gündem maddelerinden birini oluşturacağı kaydedilmekte, bu doğrultuda danışma ve işbirliği alanlarını değerlendirmek üzere OÇG'nin çalışmalarında süreklilik olacağı ve gerektiğinde alt gruplar kurabileceği belirtilmektedir.

Eylem Planı'nda öngörülen ilke ve hedefler doğrultusunda atılacak adımların ve gerçekleştirilecek faaliyetlerin, ikili düzeyde güven ortamını güçlendirerek, Türk-Rus ilişkilerinde ileri ortaklık düzeyine erişilmesi sürecine katkı sağlayacağı, ikili/bölgesel işbirliğini teşvik edici ve yönlendirici bir rol üstleneceği, ticari ilişkilerimizde son zamanlarda hissedilen iyileşme eğiliminin ivme kazanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Avrasya'da İşbirliği Eylem Planı, Türkiye'nin mevcut uluslararası ve ikili açılım ve ilişkilerine bir alternatif teşkil etmemektedir. Çok yönlü dış politikamız çerçevesinde ülkemizin, siyasi, ekonomik, ticari, kültürel, bilimsel alanlarda ve terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı gibi sınıraşan tehditlerle mücadele hususunda işbirliği imkanlarını artırıcı ve zenginleştirici niteliktedir.

2. Rusya Federasyonu'yla imzalanmış olan Avrasya İşbirliği Eylem Planı bir "Avrasya Birliği" oluşturmaya yönelik değildir. Bu itibarla, Orta Asya ülkeleriyle "Avrasya Birliği" oluşturma gibi herhangi bir girişim veya temas sözkonusu olmamıştır.

3. Avrasya İşbirliği Eylem Planı'na ilişkin ayrıntılı bir not zamanında basına dağıtılmıştır. Bu notun bir örneği ekte takdim kılınmaktadır.

4. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İsrail Devleti Hükümeti Arasında Uyuşturucu ve Psikotrop Madde Kaçakçılığı ve Kullanımı, Terörizm ve Diğer Ağır Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması" Kudüs'te 3 Kasım 1994'te iki ülke Başbakanlarınca imzalanmış, Bakanlar Kurulu'nca onaylanarak 15 Ocak 1995 günlü Resmi Gazete'de yayınlanmış ve 4 Ekim 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

   Anılan Anlaşma bugüne kadar İsrail dışında 43 ülkeyle imzalanmış bulunan ikili güvenlik işbirliği anlaşmalarından farklı düzenlemeler içermemektedir.

   Sözkonusu Anlaşma çerçevesindeki işbirliği iki ülke İçişleri Bakanlıklarınca yürütülmektedir. Bu çerçevede, Anlaşma hükümleri uyarınca iki ülke İçişleri Bakanlıkları yetkililerinden oluşan Ortak Komisyon'un ilk toplantısı 15-18 Ekim 2001 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

5. Kuzey Irak'la irtibatlı bu tür bilgilerin Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı ve MİT Müsteşarlığı'ndan edinilebileceği düşünülmektedir.

EK

AVRASYA'DA İŞBİRLİĞİ EYLEM PLANI

İkili İşbirliğinden Çok Boyutlu Ortaklığa başlığını taşıyan "Avrasya'da İşbirliği Eylem Planı"nda, dünyada meydana gelen köklü değişikliklerin Türkiye ile Rusya'ya, ikili ve bölgesel işbirliğini her alanda dostluk ve karşılıklı güven ruhuyla geliştirecekleri yeni bir dönem açtığı ve bu çerçevede iki ülkenin, mevcut ilişkilerini güçlendirilmiş yapıcı ortaklık düzeyine taşımak hususunda kararlı oldukları vurgulanmaktadır.

İki ülke arasındaki bu ortaklığın ilkelerinin dayandığı 25 Mayıs 1992 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu Arasındaki İlişkilerin Esasları Hakkındaki Anlaşma"ya atıfta bulunulan Plan'da, tarafların Birleşmiş Milletler Şartı amaç ve ilkelerine olan bağlılıkları ile BM'nin daha da güçlendirilmesine ve dünya meselelerindeki merkezi rolünün pekiştirilmesine katkıda bulunmak yönündeki temennileri dile getirilmektedir.

Ayrıca, devletlerin bağımsızlığı, egemenliği ve toprak bütünlüğüne saygı ilkelerinin vazgeçilmez olduğu teyid edilmekte, iki ülkenin BM, AGİT ve diğer uluslararası örgütlerdeki işbirliğini geliştirecekleri kaydedilmektedir.

Plan'da iki ülkenin, tarih, kültür ve ortak coğrafyadan kaynaklanan Avrupa ve Asya özelliklerini paylaştıkları, Avrasya'da barış, istikrar, uluslararası hukuk, demokrasi, insan hakları ve sürdürülebilir kalkınmanın güçlendirilmesi konusunda mutabık oldukları, bu ortak anlayış ve yeni işbirliği olanaklarının ikili ilişkilerimize yeni bir boyut, derinlik ve perspektif getireceği vurgulanmaktadır.

Ayrıca, Avrasya'daki diyalog ve işbirliğinin bu bölgedeki ihtilaflara barışçı, adil ve kalıcı çözümler ile anlaşmazlıklara siyasi çözümler getirilmesine de olumlu katkıda bulunacağı inancı paylaşılmaktadır.

Eylem Planı'nda uluslararası terörizm konusuna da değinilmekte ve iki ülkenin, sadece uluslararası toplumun ortak çabaları ile etkin bir şekilde mukabele edilebilecek sınıraşan tehditler olarak algıladıkları uluslararası terörizm, organize suçlar ve aşırıcılığın yanısıra uyuşturucu, psikotropik maddeler ve silah kaçakçılığı olgusu ile mücadelede işbirliğini geliştirme niyetinde oldukları kaydedilmekte, bu meyanda iki ülke arasında bu alanda imzalanmış olan anlaşmalara atıfta bulunularak tarafların sözkonusu sorunlar üzerindeki danışmalarını yoğunlaştırmak hususunda arzulu oldukları dile getirilmektedir.

Türkiye ve Rusya'nın ikili ve çok-taraflı ekonomik ilişkilerini artırmak hususundaki isteklerinin de dile getirildiği Plan'da, tarafların, ekonomi, ticaret, enerji, ulaştırma, turizm ve çevre gibi alanlarda işbirliği imkanlarını değerlendirmenin yararı vurgulanmakta, Avrasya bölgesindeki güçlü ticari ve ekonomik işbirliğinin iki ülkeyi çok taraflı ortaklığa yönlendireceği ifade edilmekte, KEK'in çalışmalarının önemi vurgulanmakta ve iki ülke girişimcileri daha kapsamlı işbirliğine özendirilmektedirler.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü ile BLACKSEAFOR'un bölgesel ekonomik istikrara ve güvene katkısından bahsedilmekte, tarafların Hazar-Karadeniz Bölgesinin ihracat ve transit potansiyelinin geliştirilmesine katkıda ve bu konuda danışmalarda bulunma arzuları dile getirilmektedir. Ayrıca Plan'da, enerji alanı ikili ve bölgesel işbirliğinin önemli bir

parçası olarak mütalaa edilmekte, Mavi Akım Projesi'nin Türkiye ile Rusya arasındaki yapıcı ortaklığın daha da geliştirilmesinin ana unsurlarından biri olduğu kaydedilmektedir.

Güven ve karşılıklı anlayışın ikili ilişkilerin yanısıra Avrasya bölgesindeki işbirliğinin de temel şartlarından biri olduğu vurgulanmakta, her alanda açıklık, şeffaflık ve karşılıklı güvenin bu işbirliğinin başarısında önemli bir rol oynayacağı dile getirilmektedir.

Planda, tarafların mevcut iyi ilişkilerini, siyasi danışmalarını ve ekonomik işbirliği alanındaki deneyimlerini Avrasya boyutuna da taşıma ve böylece ikili ilişkilerinde yeni ve yüksek bir düzeye ulaşma kararlılığında olduklarının altı çizilmekte, yeni işbirliği platformunu çeşitli açılardan değerlendirmek üzere iki ülke Dışişleri Bakanlıkları arasında oluşturulan Ortak Çalışma Grubu'nun, çok boyutlu ortaklığı hedefleyen işbirliğinin temel ilkeleri ve yönelimleri hususunda somut öneriler hazırlayacağı, dönüşümlü ve düzenli olarak Ankara ve Moskova'da toplanacağı ve Plan'ın uygulanmasına ilişkin çalışmalarının sonuçlarını belirli aralıklarla Dışişleri Bakanlarına sunacağı belirtilmektedir.

Eylem Planı'nda ayrıca, Avrasya bölgesindeki gelişmelerin daha iyi değerlendirilmesinin sağlanması amacıyla her iki ülkenin akademisyenleri ile dış politika düşünce kuruluşlarının kendi aralarında işbirliği yapmaya ve akademisyenlerin Ortak Çalışma Grubu toplantılarına katılmaya teşvik edilecekleri ifade edilmektedir.

Eylem Planı'nda son olarak işbirliği yapılabilecek alanlar sıralanmaktadır.

* * *

DANIŞMA VE İŞBİRLİĞİ ALANLARI

SİYASİ

- Balkanlar
- Güney Kafkasya
- Orta Asya
- Afganistan
- Kıbrıs
- Orta Doğu-Irak
- Karadeniz Bölgesi
- Akdeniz Konuları
- Güney Kafkasya ve Orta Asya'da İşbirliği Girişimleri
- Uluslararası Kuruluşlarda Avrasya Konularında İşbirliği
- Kapsamlı Avrupa Güvenlik Yapısı Konusu

ULUSLARARASI TERÖRİZMLE MÜCADELE

- Uluslararası Terörizm Konularında İkili Danışmaların Geliştirilmesi

EKONOMİK ALAN

- Enerji
- Ticaret, ulaştırma, turizm, çevre